

Коробейников Д.В., Серебряков П.А. – М. : Гелиос АРВ, 2006. – 575 с.

2. Квасницька Р.С. Управління ризиками як елемент забезпечення фінансової стійкості комерційного банку / Р.С. Квасницька, І.В. Хаврус // Наукова бібліотека ім. І.В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

3. Бандурка А.М. Деньги и кредит : [учебн. пособ.] / А.М. Бандурка, В.В. Глущенко – Харьков : Изд-во Ун-та внутр. дел, 2004. – 480 с.

4. Петрук О.М. Банківська справа : [навч. посіб.] / Петрук О.М. – К. : Кондор, 2004. – 461 с.

5. Здражевский В.О. Минимизация рисков: основные принципы построения эффективной системы управления финансовой мощности в банке / В.О. Здражевский // Аналитический банковский журнал. – 2002. – № 4 (83). – С. 11–21.

6. Демчик І. Управління кредитним ризиком / І. Демчик // Банківський менеджмент. – 2008. – №8. – С. 5.

7. Васюренко О.В. Банківський нагляд : [підручник] / О.В. Васюренко, О.М. Сидоренко. – К., 2011. – С. 270–279.

8. Прийдун Л. Оцінка зарубіжного досвіду мінімізації рівня проблемної заборгованості у кредитних операціях банків / Л. Прийдун // Науковий вісник: Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2011. – № 16. – С. 201–209.

9. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

10. Квасницька Р.С. Нейтралізація фінансових ризиків як безпосередньої загрози фінансовій безпеці банку / Р.С. Квасницька, І.М. Кордоньч // Наукова бібліотека ім. І.В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua>.

11. Дзюблюк О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці / Олександр Дзюблюк // Журнал європейської економіки. – 2010. – № 1. – С. 108–124.

Надійшла 15.10.2011

УДК 334.78

Т. О. СТЕПАНОВА, О. С. КВІЛІНСЬКИЙ, О. В. СЮЗЯЄВА
Донецький національний технічний університет

ПОСИЛЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ У КЛАСТЕРАХ

Розглянуто процес кластеризації суб'єктів малого підприємництва в контексті посилення конкурентних переваг об'єднання. Проаналізовано синергетичні ефекти для кластерів. Запропоновано рекомендації щодо підвищення конкурентоздатності підприємства на основі інтеграційного ефекту в умовах мінливого зовнішнього середовища.

Small business entities process of clustering is considered in the context of intensification of competitive integration advantages. The synergetic effects for clusters are analysed. The recommendations for increasing of enterprises competitiveness are offered on the basis of the integration effect under conditions of changeable environment.

Ключові слова: кластеризація, зовнішнє середовище, суб'єкти малого підприємництва, синергетичний ефект.

Національна економіка як частина світової економіки суттєво залежить від проблем, що виникають в зовнішньому середовищі. Виходячи з цього, можна зазначити, що акцентування уваги в вітчизняній стратегії на розвитку та активізації малого підприємництва, яке забезпечує визначену сталість в країні, є сучасним та важливим заходом стабілізації економічних стосунків. Мале підприємництво поступово нарощує темпи розвитку та займає за даними Державного комітету статистики в 2010 році 14,2% в загальному обсязі реалізованої продукції, що суттєво вище, ніж у 2000 році – 8,1%, але нижче, ніж найкращий показник 2006 року – 18,8%.

Проблемам дослідження діяльності малого підприємництва присвячено багато досліджень науковців та практиків, таких як Ансофф І. [1], Варналії З. [2], Клейнер Г. [3], Ляшенко В. [4], Стрікланд А. [5]. Однак проблемам створення додаткових можливостей в кластерах малих підприємств не надано достатньої уваги.

Ціллю даної статті є визначення можливих позитивних ефектів діяльності малих підприємств, які створюють кластер та завдяки отриманим додатковим можливостям нарощують свої конкурентні ринкові переваги.

Для національної економіки кластеризація є одним зі шляхів, що може сприяти більш швидкому та ефективному просуванню до створення економічних відносин сучасного світового рівня, розбудови економіки та підтримки її на належному рівні при вступі до інтеграційних систем різного рівня, а також більш швидкому освоєнню інноваційних заходів і методів управління та організації діяльності, впровадженню нових технологій як промислового характеру, так і інформаційних технологій [8, с. 130].

Ефект, що формується за рахунок об'єднання інтересів в кластері, створюється завдяки синергії

діяльності. Синергія (співробітництво, взаємодія) – це спільне та однорідне функціонування складових системи, яку представляє в даному випадку кластер. В такій системі поєднання її елементів надає як позитивний ефект, тобто нарощування результатів діяльності завдяки отриманню нових можливостей конкретних факторів виробництва, так і негативний ефект завдяки результатам більш низького рівня, ніж це було щодо кожного з елементів до об'єднання, що формується завдяки розпорошуванню чи ігноруванню нових ідей одних учасників іншими учасниками кластеру. Синергетичний ефект позитивного характеру надає зростання ефективності діяльності в результаті інтеграції зусиль окремих суб'єктів господарювання, злиття окремих частин в єдину систему за рахунок створення системного ефекту. Синергізм означає перевищення сукупним результатом суми факторів, що його складають. Як відомо, синергетичні ефекти є різноманітними, до них відносять торгівельні, операційні, інвестиційні та управлінські (рис. 1).

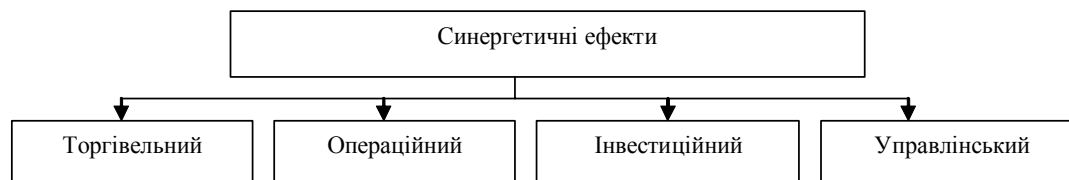

Рис. 1. Класифікація синергетичних ефектів (запропонована І. Ансоффом) [1, 173]

Кожна група цих ефектів створюється завдяки використанню потенційних можливостей кожного учасника об'єднання [9, с. 47]. Реальні можливості розвитку кожного сучасного підприємства визначаються ефективністю його функціонування в обраній сфері діяльності. Ефективність функціонування конкретного підприємства досягається за рахунок раціонального витрачання всіх видів ресурсів, раціонального використання наявного потенціалу, надійної роботи постачальників, а також сприятливого зовнішнього середовища, яке впливає на процес здійснення діяльності і результати, що досягаються підприємством, а також інших чинників.

Синергетичний ефект надає можливість вирішити проблеми взаємозв'язку між різними видами діяльності одного чи декількох суб'єктів господарювання, щоб досягти більш високих результатів, ніж в разі автономної діяльності за кожним видом діяльності чи діяльності кожного підприємства, яке діє в визначеній групі підприємств. Оптимізація внаслідок взаємодії всіх видів діяльності на підвалинах синергетичного ефекту носить стратегічний характер, так як надає переваги в порівнянні з іншими суб'єктами господарювання, що є вельми важливим в умовах високого рівня конкуренції.

Створення ефектів за рахунок синергії виникає завдяки дотриманню принципів неадитивності та компліментарності щодо ресурсів підприємств, що входять в кластер. В цьому разі внаслідок неадитивності ресурсів при створенні кластеру ми отримуємо не тільки саме суму ресурсів будь-якого характеру, а можемо очікувати додатковий ефект за рахунок синергії. Такий ефект створюється завдяки використанню спільної мережі розповсюдження товарів, транспортування їх до споживача чи доставку продукції на малі підприємства, проведення рекламних кампаній, формування спільних сайтів, використання спільних систем забезпечення інформаційних технологій та доступу до можливостей бази накопичених стратегічних даних тощо. Все це надає можливість скоротити витрати на ці та інші заходи та відповідно знизити рівень постійних витрат, що підвищує рівень безпеки підприємства та відповідно знижує ризики отримання негативних наслідків діяльності.

Компліментарність як принцип формування різноманітних об'єднань надає можливість взаємодоповнити ресурси та визначити, чи можуть ці ресурси бути суміщеними. Таке питання виникає ще на етапі постановки питання про можливість створення об'єднання – кластеру підприємств. Для визначення потреби в об'єднанні дій в рамках кластеру мале підприємство повинно провести діагностику власних можливостей, виявити наявні компетенції, порівняти їх із тими, яких потребує відповідний ринок чи ринковий сегмент, де працює дане підприємство. Для створення найбільш ефективного кластеру доцільно знайти партнера, який здатний надати ті компетенції, яких бракує на нашому підприємстві.

Виходячи з цього, можна зазначити, що потенційний учасник кластеру повинен мати ті компетенції, які підприємство зараз не має чи вони не відповідають вимогам, що висуває керівник підприємства для отримання стартових можливостей стратегічного характеру для подальшого розвитку.

Синергетичний ефект надає можливість вирішити проблеми взаємозв'язку між різними видами діяльності одного чи декількох суб'єктів господарювання, щоб досягти більш високих результатів, ніж в разі автономної діяльності за кожним видом діяльності чи діяльності кожного підприємства, яке діє в визначеній групі підприємств. Оптимізація функціонування внаслідок взаємодії всіх видів діяльності на підвалинах синергетичного ефекту носить стратегічний характер, так як надає переваги в порівнянні з іншими суб'єктами господарювання.

Таким чином, щоб створити об'єднання малих підприємств в рамках кластеру та отримати в досить короткі строки сучасну адекватну зовнішнім викликам стійку до турбулентності середовища структуру, необхідно сформулювати таке об'єднання на принципі компліментарності, тобто шукати партнерів, які можуть

надати свої компетенції в вигляді ресурсів, знань тощо для використання в вашій діяльності, в обмін на відповідні кроки із вашої сторони. Ці ресурси повинні забезпечувати сумісність із наявними на підприємстві ресурсами та доповнювати їх. Ефективність діяльності кластеру суттєво підвищиться, а ризики знизяться, якщо партнери будуть поділяти ті етичні цінності, які є головними при функціонуванні вашого підприємства. Виходячи з вищенаведеного, можна констатувати, що підвищення конкурентоздатності підприємства в сучасних умовах представляє інтеграційний ефект від функціонування суб'єкта господарювання в режимі співпраці та взаємодії із іншими учасниками кластеру, що буде досягатися завдяки прийняттю найбільш ефективних управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію портфелю товарів та послуг, які надає група підприємств, що створює кластер.

Література

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / Ансофф Игорь ; [пер. с англ. ; под ред. Каптуревского Ю.Н.]. – СПб. : ПИТЕР, 2003. – 543 с.
2. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики / Варналій Захарій Степанович – [3-є вид.]. – К. : т-во «Знання», КОО, 2005. – 302 с.
3. Клейнер Г.Б. Стратегия предприятия / Клейнер Георгий Борисович. – М. : Дело, 2008. – 568 с.
4. Ляшенко В.І. Регуляторна політика в Україні : методологія формування та режим реалізації в сфері малого підприємництва : дис. ... д-ра наук : спец. 08.00.03 “Економіка і управління національним господарством” / Ляшенко Вячеслав Іванович ; ІЕП НАН України. – Донецьк, 2007. – 434 с.
5. Томпсон А.А. Стратегический менеджмент: концепции и ситуации для анализа / Томпсон А.А., Стрикленд Ш.А. ; [пер. с англ. Ганиева А.Р., Кондукова Э.В.] ; [изд.:12.]. – М. : Вильямс, 2009. – 928 с.
6. Квилинский А.С. Кластеризация и развитие предприятий малого бизнеса : [монография] / А.С. Квилинский, Т.А. Степанова ; [под общ. ред. В. И. Дубницкого, В. И. Ляшенко]. – Донецк : Юго-Восток, 2010. – С. 129–136.
7. Степанова Т.О. Мале підприємництво та перспективи його кластеризації в економічній системі України : [монография] / Т.О. Степанова, О.С. Квілінський // НАН України, Ін-т економіки про-ті. – Донецьк : ІЕП НАН України, ФОП Масютенко О.В., 2010. – С. 46–50.

Надійшла 09.10.2011

УДК 338.12.017

Е. А. КОБАЛЬЧИНСКАЯ

Одесский национальный политехнический университет

РАЗВИТИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ ПОТЕНЦИАЛА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОГО МАШИНОСТРОЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ИНТЕГРАЦИИ

Стаття присвячена аналізу сучасного стану залізничного машинобудування України, виявленню величини потенціалу та напрямків його реалізації, а також пов'язаних з цим проблем підприємств, які можна вирішити за рахунок виробництва і продажу продукції (вагонів та тепловозів) на ринки Китаю, Індії, Пакистану, В'єтнаму, Північної Африки та інших країн, що допоможе підприємствам машинобудування використати виробничий потенціал та завоювати свою частку на ринках міжнародного економічного простору.

The article analyzes the current state of railway engineering Ukraine, identify the potential magnitude and direction of its implementation and the associated problems of enterprises that can be performed by production and sales – cars and locomotives to the Chinese, India, Pakistan, The 'yetnamu, North Africa and elsewhere. What will help businesses use the machine production capacity and to gain its market share of international economic space.

Ключові слова: залізничний транспорт, машинобудування, ринок вагонів і тепловозів.

Железнодорожный транспорт является основой транспортной системы Украины. На него приходится 83% грузовых и около 43% пассажирских перевозок.

Глубокий кризис, падение объема перевозок, ухудшение финансового положения привели железнодорожный транспорт к проблемам с воспроизводством основных фондов. Так, к началу 2010 года свой эксплуатационный срок выработали 83% пассажирских вагонов, 71% грузовых вагонов, 89% магистральных электровозов и 92% тепловозов. Общий износ активной части основных фондов железнодорожного транспорта в настоящее время составляет около 85% [10]. И в этих непростых условиях «Укрзалізниця» обеспечивала перевозки грузов и пассажиров, динамика которых приведена в таблице 1.

Резкое падение объемов перевозок в 2009 году обусловлено действием мирового и финансового кризиса, коснувшегося и Украины, падением объемов производства и перевозок в горно-металлургическом и нефтехимическом комплексах, на долю которых приходится более 80% грузов железнодорожников.

Общий парк вагонов в Украине составляет в настоящее время около 170 тыс. шт. Ежегодно выбывает их эксплуатации и списывается 4–5 тыс. единиц. К сожалению, новых заказов на такое количество вагонов для восполнения выбывающих «Укрзалізниця» не делала в течение всего периода реформирования